

Janus Pannonius

A MAGYAR RENESZÁNSZ LÍRA MEGTEREMTŐJE

1. Az alábbiakban Janus Pannonius *Búcsú Váradtól* című versét olvashatod és hallgathatod meg. Válaszolj a vers megismerése után a műre vonatkozó kérdésekre!

- Mi a vers témája?
- Mutasd be a vers szerkezeti felépítését! Mely versszakok köthetők az alábbi egységekhez?
 - téli táj képe
 - búcsúzás
 - könyörgés
- Milyen középkori mondát idéz fel az utolsó versszak? Nézz utána az interneten Szent László csodatételének!
- Mi a vers refrénje?
- Miért lehet tájleíró és búcsúvers is egyben?
- Milyen ellentéteket fedezel fel a műben?
- Hogyan tükrözi a vers a humanista ember értékrendjét?

A vers alapvetően a Váradtól búcsúzó költő érzéseiről, a táj szépségeinek bemutatásáról szól. A vers logikusan felépített szerkezeti egységekből áll: az első három versszak a téli Nagyvárad és annak környékének bemutatásáról, a 4–6. versszak pedig a várostól való búcsúzásról szól. A mű utolsó, hetedik versszakában a város védőszentjéhez, I. (Szent) László királyhoz könyörög a lírai én.

Szent László legendája szerint 1345-ben a város lakói a tatárokkal küzdöttek. A monda szerint feltámadt Szent László király a sírjából, és Isten segítségével eldöntötte a küzdelmet a magyarok javára. Ezután verejtékben ázva találták meg bebalzsamozott testét a koporsójában.

A versszakok végén ismétlődő sor, a „*Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk!*” felszólítás az izgatott, kíváncsi lelkiállapotról tanúskodik.

A táj szépségei mellett a reneszánsz költő a város értékeitől (hőforrás, könyvtár, szobrok) is elköszön. Legerőteljesebben a búcsúzás által kiváltott fájdalom és az új iránti öröm feszül egymásnak. Az utazást nehezítő téli táj leírása szemben áll a gyors szánnal, mellyel sebesen Budára érhetnek.

A versben a könyvtár, a szobrok, a gyógyforrások motívuma kifejezik a humanista ember értékrendjét: a tudomány, a művészet, az egészség megbecsülését, a hagyományok és példaképek ápolását.

2. *Janus Pannonius fiatalkori versei is tanúsítják, hogy a közönséges, humoros, olykor obszcén, pajzán megnyilatkozás nem állt távol tőle. Olvasd el két itáliai epigrammáját! Gyűjts kulcsszavakat, amelyek jellemzik ezeket a verseket! Melyek azok a poétikai elemek, amelyek népszerűvé tették őt iskolatársai körében?*

Az alábbiakban az itáliai epigrammáinak jellemzőit olvashatod.

- a téma: humoros, a testiséget sem nélkülözi
- szabadszájúság
- könnyed verselés
- rímek
- életszeretet, öröm árad belőlük
- a testi örömek élvezete
- érzékek szabadsága

3. *Olvasd el és hallgasd meg Janus Pannonius Pannónia dicsérete című alkotását! Készíts egy interjút a költővel, melyben hazájához fűződő érzéseiről, és saját szerepéről vall!*

- Kedves János, e verse hazájáról és saját magáról is szól. Melyik országot tartja ön igazán hazájának és miért?
- Magyarok születtem, de Itáliában tanultam. Igen sok időt és energiát fektettem abba, hogy az antik korok kultúráját és tudományát megismerjem. Nem tagadom, igen nagy műveltségre tehettem szert Padovában és Ferrarában, nagybátyám, Vitéz János anyagi és erkölcsi támogatása mellett. Ő egy olyan világba akart küldeni, ahol a középpontban az ember és a műveltség áll. Mégsem éreztem ott jól magam: a szívem hazahúzott. Az én hazám és otthonom Magyarország marad.
- Hogyan fogadták Önt itthon, amikor hazatért?
- Igen előkelően bánt velem az uralkodónk, Mátyás király. Kancellárjává, később Pécs püspökévé nevezett ki. Sokszor tudtam kamatoztatni megszerzett tudásom. Ám sajnos nem becsültek meg kellőképpen,

gondolataim, eszméim nem találtak követőkre. Így szép lassan elfordultak tőlem, kegyvesztett lettem.

- Ha magyarnak érzi magát, miért latinul írta műveit?
- Mivel a kor humanista tudósainak, a tudománynak és irodalomnak a latin volt a nyelve, természetes volt, hogy ezen a nyelven verselek én is.
- Ez az epigrammája igen tudatos és büszke embert állít elénk. Ilyennek látja önmagát?
- Sok fájdalom, bántság keserítette meg életem. Tudatosan vállalom személyiségem, büszke vagyok tudásomra, akaraterőmre. De sajnos sokáig visszhangtalan maradt ez is, és költészetem is. Így öntudatom csak még erőteljesebbé vált. Itthon Itáliához képest sokkal sivárabb, műveletlenebb társadalom fogadott. De be akartam bizonyítani, hogy több vagyok, mint kortársaim. Úgy gondolom, ez sikerült is. Megmaradok magyarnak, még ha sokan nem is látják értékeimet. Én fogom híressé tenni ezt az országot! Tudja, a földi dicsőség elszáll, a művészet viszont örök. Ha én már nem is leszek, verseim életben tartják nevem és dicsőségem. Tudom, hogy eljön még az a kor, mely tisztelni fogja bennem a költőt és a tudóst!
- Köszönöm az interjút!